

ОТГОВОРНОСТ НА КУПУВАЧА ПО ДОГОВОРА ЗА МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВСКА ПРОДАЖБА НА СТОКИ

Роза Желязкова

*докторант към Юридически факултет
на Югозападен университет „Неофит Рилски“, катедра „Право“
email: roza.jeliazkova@gmail.com*

Международният договор като източник на международното право има основна роля в развитието на международната търговия. Във всеки договор следва да бъдат определени правата и задълженията на страните, както и последствията от неизпълнението им. Правната регламентация на договора за международна търговска продажба на стоки е основно в Конвенцията на ООН за договорите за международна продажба на стоки (Виенската конвенция от 1980г.). В тази статия ще бъде направен подробен анализ на правата и задълженията на купувача по договора за международна търговска продажба на стоки като подчертава ключовите аспекти, които купувачите трябва да вземат предвид, когато участват в трансгранична търговия.

В контекста на международните продажби на стоки, отговорностите на купувача могат да бъдат очертани в рамките на търговското право и международните търговски разпоредби.

Основните задължения на купувача са да плати цената на стоката на продавача и да приеме доставката ѝ.¹

Според търговското право купувачът обикновено е длъжен да изпълни определени задължения като част от договора за продажба. Тези задължения могат да включват задължението за плащане на покупната цена на стоките, организиране на транспорт и застраховка, обработка на процедурите за митническо освобождаване и поемане на риска от загуба или повреда на стоките по време на транзит.

По отношение на задължението за плащане на стоката купувачът е длъжен да се придържа към договорените условия на договора за продажба, което може да включва извършване на навременни плащания, предоставяне на акредитиви или спазване на други механизми за плащане, посочени в договора. Неизпълнението на задълженията за плащане може да доведе до правни последици, като искиове за нарушаване на договора или да доведе до неговото разваляне².

В съдебната практика са открити множество проблеми по отношение на задължението на купувача да заплати цената на стоката.

Един от тях е свързан с чл. 54 от ВК, където е упоменато, че задължението на купувача е да заплати цената, както и „предприемането на такива мерки и съобразяването с такива формалности, необходими според договора или законите и наредбите, за да стане възможно извършване на плащането“³, но не и в каква валута следва да бъде заплатена тя.

¹ Маринова Д. (2013) Договорът за международна търговска продажба на стоки, стр. 98

² Чл. 64 ВК

³ Чл. 54 ВК

В съдебната практика и по-специално в решение на Трибунала за международен търговски арбитраж към Търговската камара на Руската федерация от 1995 г. се дава ясен пример за това, че макар и валутата да не е определена в договора, купувачът не може да се позове на „неопределима сила“ при неизпълнение на задължението на купувача да заплати.⁴

Съгласно друго съдебно решение и тълкувайки чл. 53 и чл.54 на ВК съдът сочи, че при международния договор за продажба на стоки страните могат да определят по споразумение валутата на плащане. При липса на противно споразумение, цената трябва да бъде платена във валутата на мястото на плащане.⁵

На следващо място в съдебно решение от 1993 г. от своя страна дава друга опция при определяне на валутата за плащане при международния договор за търговска продажба на стоки, а именно – мястото на извършване на дейност на продавача.⁶

От гореизложеното следва да се направи обоснован извод, че страните по договора за международна търговска продажба на стоки следва изрично да договорят валутата, в която ще се изпълнява договора, за да се осигури безпроблемна и бърза трансгранична търговия.

При разглеждане на задължението на купувача за плащане на цената, следва да бъде обърнато внимание и на начина ѝ на определяне. В чл. 55 от ВК е дадена опция договорът за международна търговска продажба на стоки да бъде валиден дори и при неопределна цена, а именно че при липса на изрично или косвено определяне на цената, се предполага, че страните са се съгласили с цената, която обикновено се начислява при момент на сключване на договора за стоки, продадени по съпоставими обстоятелства в съответната търговия.⁷

От друга страна Виенската конвенция дава опция цената да бъде определена с оглед теглото на стоката.⁸ Член 56 от ВК урежда стандарта за определяне на цената, в случай че в договора е уговорено тя да се формира съобразно теглото на стоката, като урежда, дали стоките трябва да се измерват нето или бруто тегло. Обикновено този стандарт се определя от страните по договора, ако няма приложим начин за изпълнение на договора.

На следващо място при плащане на цената следва да бъде уговорено и мястото където тя следва да бъде заплатена. Чл. 57 от ВК дава на купувача две опции за плащане на цената, а именно: мястото на дейност на продавача или мястото на предаване на стоката.⁹ Този член дава възможности за плащане, в случай на липса на уговорено място в договора. В съдебно решение от 1996 г. се тълкува, че в общия случай, при липса на изрично договаряне, плащането на цената трябва да се извърши на мястото на стопанска дейност на продавача, а плащане на мястото на доставка на стоките се прилага само когато плащането трябва да се извърши срещу предаването на стоките или документите, като това се случва само когато съответните задължения на купувача и продавача трябва да бъдат изпълнени едновременно.¹⁰

⁴ <https://www.unilex.info/cisg/case/216>

⁵ <https://www.unilex.info/cisg/case/46>

⁶ <https://www.unilex.info/cisg/case/64>

⁷ <https://www.unilex.info/cisg/case/110>

⁸ Чл. 56 ВК

⁹ Чл. 57 ВК

¹⁰ <https://www.unilex.info/cisg/case/199>

Основополагащо към задължението на купувача е и времето за плащане на цената. Тълкувайки чл. 58 от ВК се достига до извода, че той се прилага само ако между страните липсва изрична уговорка в договора за срока на плащане. Съществува взаимодействие между времето за плащане по договора и уреденото в чл. 78 от ВК условие, че при неплащане на цената страната има право на лихва¹¹.

Следвайки правилото на чл. 59 от ВК, купувачът следва да плати в определена по договор срок.¹² В съдебната практика са констатирани търговски практики, съгласно които страните отсрочват плащането¹³, както и възможност за намаляване на покупната цена при закъснение на доставката.¹⁴ И в двата случая е присъдено правото на продавача да получи покупната цена, както и е ангажирана отговорността по чл. 78 от ВК по отношение на заплащане на лихви при незаплащане на някоя от страните.

Анализирайки задължението на продавача да заплати цената, условията и начините за това, може да бъде направен извод, че правната доктрина дава множество възможности за страните по договора да уговорят условията по него, по удобен и лесен начин за тях, което, в случай, че бъде изпълнено би довело до бързина в сключването и изпълнението на договорите.

Що се отнася до задължението за приемане на доставката, транспортирането и застраховката на стоката, купувачът е отговорен за избора на начин на транспортиране, договарянето на превозвачи и получаването на застрахователно покритие за защита срещу потенциални рискове по време на транспортиране, при условие, че тези отговорности не са били дадени като задължение на продавача¹⁵. Купувачът трябва също така да гарантира, че стоките са доставени в съответствие с договорените условия за доставка, както е посочено в договора за продажба или съгласно международните търговски условия. След получаването на стоката рискът от повреждане и погиване на стоката преминава от продавача към купувача, като това не освобождава купувача от задължението му да заплати, освен в хипотезата, че се случило по вина от страна за продавача.¹⁶

С оглед гореизложеното може да бъде направен обоснован извод, че задълженията на купувача при международната продажба на стоки се ръководят от принципите на търговското право, международните търговски разпоредби и условията по договора за международна търговска продажба. За купувачите е от решаващо значение да разбират и изпълняват задълженията си, за да осигурят успешна и законово съвместима сделка. Също така за двете страни е изключително важно всяка едно задължение да бъде ясно и изрично уговорено в договора, както и последствията от неизпълнение на поетите задължения. По този начин би могла да се осигури по-ефективна защита на правата на всяка от страните по договора.

¹¹ Чл. 74 ВК

¹² Чл. 59

¹³ <https://www.unilex.info/cisg/case/297>

¹⁴ <https://www.unilex.info/cisg/case/292>

¹⁵ Чл. 32 ВК

¹⁶ Чл. 66 ВК